

Protocol dalla radunanza communal digl cumegn da Surses digls 9 da mars 2026 (nr. 02-2026)

Li ed oura	Sala Grava a Savognin, allas 20.00
Preschaints:	169 votantas e votants
Parsoura:	Daniel Wasescha, mastral
Actuar:	Giani Spinatsch, canzlist

1. Bavagnaint ed elecziun digls dombravouschs

Igl mastral benevainta las persungas preschaintas alla radunanza communal. Siva d'ena curta infurmaziun davart igl adiever digl lungatg e la practica da rediger e publitgier igl protocol dalla radunanza communal, constatescha igl mastral tgi la radunanza communal odierna seia neida convocada conform alla costituziun, uscheia tgi ella seia cumpetenta da decider.

Tractandas

01. Bavagnaint ed elecziun digls dombravouschs
02. Cunvignientscha da prestaziun tranter igl cumegn da Surses e la Center da Sanadad Savognin SA concernent spital, tgesa d'attempo, practica da medi ed abitar cun service
 - a) Preschentaziun e discussiun
 - b) Approvaziun
03. Revisiun totala dalla planisaziun locala Surses
 - a) Preschentaziun e discussiun
 - b) Approvaziun
 - lescha da biagier
 - plans da zonas e plans generals da furmaziun 1:2'000 (territoris abitabels, 9 plans)
 - plans da zonas e plans generals da furmaziun 1:10'000 (ulteriours territoris, 2 plans)
 - plan da zonas e plan general da furmaziun 1:2'000 (zonas da mantignamaint)
 - plan general da furmaziun 1:2'000 (zona d'explotaziun Gneida)
 - plans generals d'avertura traffic 1:2'000 (territoris abitabels, 9 plans)
 - plans generals d'avertura traffic 1:10'000 (ulteriours territoris, 2 plans)
 - plan general d'avertura traffic 1:2'000 (zonas da mantignamaint)
 - plans generals d'avertura provedimaint e dismessa 1:2'000 (territoris abitabels, 9 plans)
 - plans generals d'avertura provedimaint e dismessa 1:10'000 (ulteriours territoris, 2 plans)
 - plan general d'avertura provedimaint e dismessa 1:2'000 (zonas da mantignamaint)
 - adattaziuns digl model directiv digl territori communal (MDTC) Surses
04. Diversas infurmaziuns
 - a) Infurmaziuns
 - b) Sguard anavos ed anavant digl mastral
05. Varia

Cunter la glista da tractandas na vignan fatgas nignas objecziuns, uscheia tgi chella vala scu approvada.

Scu dombravouschs vignan proponias Giorgio Iuorno, Michael Dick, Pascal Murbach e Patrick Thurner.

2. Cunvignentscha da prestaziun tranter igl cumegn da Surses e la Center da Sanadad Savognin SA concernent spital, tgesa d'attempos, practica da medi ed abitar cun sarvetsch

Igl mastral daclera tgi igls 26 da november 2025 seia la strategia dalla Center da Sanadad Savognin SA (CeSa) neida preschentada a caschung dall'occurrentza d'infurmaziun publica. L'occurrentza d'infurmaziun vegia sarvia scu preorientaziun an vista alla radunanza communal digls 9 da mars 2026.

Las folias dalla preschentaziun digls 26 da november 2025 seian publicgeidas sen la pagina d'internet dalla CeSa SA, sot downloads

antschatta 2024	las grondas difficultads finanzialas dalla CeSa seian neidas rapportadas agl acziunari principal
matg 2024	discussiiun preliminar tranter igl cunsegl d'administraziun (CA) ed igl mastral
matg 2024	decisiun dalla suprastanza communal per ena nov'orientaziun digl Center da Sanadad Savognin <ul style="list-style-type: none">- mantigneir e sierar a vista media igl provedimaint da basa medicinal per la regiun da Surses an bunga qualitat- preschentar finanzas sangas (schi pussebel)- restar en patrung attractiv e fido
zarcladour 2024	radunanza generala dalla CeSa e decisiun pertutgont la nov'orientaziun
settember 2024	1. occurrentza d'infurmaziun
settember 2024	CI Center da Sanadad Savognin vign furmada
otgover 2024	inoltraziun dall'iniziativa "reorganisaziun Center da Sanadad Savognin"
december 2024	2. occurrentza d'infurmaziun
7 d'avregl 2025	radunanza communal, decisiun da contribuziun alla CeSa da CHF 2 Mio. / sierar da liquiditad
zarcladour 2025	radunanza generala CeSa ed elecziun nov CA, incl. delego digl cumegn
zarcladour 2025	infurmaziun alla radunanza communal pertutgont strategia ed ulteriours pass
otgover 2025	accord pertutgont cunvignentscha da prestaziun e finanziaziun digls onns suandonts
november 2025	3. occurrentza d'infurmaziun
november 2025	paiamaint contribuziun da CHF 1.5 miu. per sierar la liquiditad, tenor decisiun dalla radunanza communal digls 7 d'avregl 2025
decurs digl 2026	paiamaint contribuziun digls ulteriours CHF 0.5 miu. per sierar la liquiditad, tenor decisiun dalla radunanza communal digls 7 d'avregl 2025

Luzi Thomann preschainta la strategia dalla CeSa SA an moda scursaneida per infurmaziun digls preschaints.

Patric Vincenz mossa la cunvignentscha da prestaziun e finanzas e vo tras ella an furma sistematica.

Cunvignentscha da prestaziun e finanzas

La cunvignentscha da prestaziun tranter igl cumegn da Surses e la Center da Sanadad Savognin SA definescha las fegnameiras ed igls pensums dalla mandataria (CeSa) e fixescha igls dretgs e dueirs vicendevels.

La cunvignentscha da prestaziun furma la basa legala per en provedimaint dalla populaziun e digls giasts an Surses. En provedimaint da success, d'ota qualitat, economic ed a lunga vista scu er oriento agl carstgang.

La cunvignentscha da prestaziun descreiva:

- la prestaziun tgi la CeSa porta: spital/ practica da medis / tgesa d'attempo / tgesa da tgira / abitaziuns cun sarvetsch eop.
- fegnameiras da prestaziun e qualitat

Per las prestaziuns regladas ainten chella cunvignentscha presta igl cumegn da Surses ena cunfinanziaziun annuala an somma fixa da CHF 500'000.00. Chella somma fixa vegia surtot la fegnameira da cuvreur deficits tar igls costs da menaschi, sierar la liquiditad dalla mandataria e pussibilitar las investiziuns ordinarias.

Chella somma vign paeda independentamaintg digl resultat annual effectiv dalla CeSa, pero angal schi igls meds liquids dalla CeSa correspondan a fundamaint digl rendachint annual per igls 31 da december a pi pac tgi CHF 2.5 miu. Schi seia da paer la contribuziun, vegia l'antiera somma da neir paeda alla CeSa an cumpetenza digls gremis operativs e cun risguardar igls basigns vicendevls digls contrahents anfignen igl pi tard la fegn settember digl onn current.

Igl onn 2026 succeda igl paiamaint sainza ulterioura obligaziun e/u cundiziun anc a basa digl credit d'impegn avert, tenor la decisiun dalla radunanza communal digls 7 d'avregl 2025.

Sch'igls meds liquids montan a fundamaint digl rendachint per igls 31 da december a ple tgi CHF 2.5 miu., scroda la somma da CHF 500'000.00 digl tottafatg per igl onn tgi suonda.

La cunvignentscha da prestaziun preschainta vign stipulada per ena dirada minimala da set onns, tgi antscheva igl 1. da schaner 2026 sainza limita da taimp. Igl taimp da disdetga monta a 24 meis. Mintgamai sen la fegn digl onn calender seigl pussebel da disdeir la cunvignentscha da prestaziun, per l'amprema gEDA per igls 31 da december 2032.

La decisiun dalla radunanza communal seia sottamessa agl referendum da finanzas tenor art. 30a constituziun communal Surses.

Discussiun:

Nigns votants fon adiever dalla discussiun.

Resultat dalla votaziun:

Sen proposta dalla suprastanza communal decida la radunanza communal cun 158 vuschs cunter 2 vuschs d'acceptar la cunvignentscha da prestaziun tranter igl cumegn da Surses e la Center da Sanadad Savognin SA; pertutgont spital, tgesa d'attempo, practica da medi ed abitaziuns cun sarvetsch e d'approvar an chel senn igl paiamaint dalla contribuziun communal fixa tenor la cunvignentscha da prestaziun anfignen igls 31 da december 2032.

Siva la votaziun peglia Guido Luzio igl pled e daclera tgi la iniziativa dalla IG vigna uffizialmaintg tratga anavos.

Chest conclus ò da neir sottamess agl referendum facultativ.

3. Project Revisiun totala dalla planisaziun locala Surses

Igl mastral daclera tgi la basa dalla revisiun dalla planisaziun locala digl cumegn da Surses preschainta furma differentes fundamaints legals e planisatorics, cunzont las novas prescripziuns dalla legislaziun davart la planisaziun digl territori surordinada (LPT/RPG), igl nov Plan directiv cantunal Abitadi (PDcant-A/KRIP-S) ed igl model directiv digl territori communal da Surses (MDCT/KRL) digl avregl 2020. La nova planisaziun locala seia biageida se per gronda part sen las planisaziuns localas cumprovas d'anfignen ossa digls cumegns anteriours da Salouf, Riom-Parsonz, Cunter, Savognin, Tinizong-Rona, Mulegns, Sur, Marmorera e Beiva.

Agl process da ples onns pertutgont la revisiun dalla planisaziun locala seian stos participos la suprastanza communal, la cumischung da planisaziun, ena gruppa da labour ed accumpognamaint scu er igl biro da planisaziun Stauffer & Studach Raumentwicklung, Coira.

Davart igl stadi dalla planisaziun seia nia infurmo regularmaintg ed igls 22 da matg 2025 seia la populaziun neida orientada directamaintg aint igl rom d'ena occurrenza d'infurmaziun, davart las intenziuns planisadas. Aint igl rom dalla procedura da participaziun on la populaziun ed interessos gia la pussebladad d'inoltrar propostas ed objecziuns ed aveir uscheia en'influenza sen la planisaziun. Per dumondas ed impuls tar giaveischs concrets seian neidas purscheidas durant quatter deis ouras da consultaziun cun represchentants digl cumegn e digl biro da planisaziun. Igl cumegn vegia, schinavant pussebel ed inditgia ord vista dalla planisaziun, risguardo igls giaveischs or dalla populaziun e communitgia transparentamaintg igls resultats a tot igls participos.

Ossa seia avantmang en pachet cumplet per la votaziun, tgi pussibilitescha ord vista dalla suprastanza communal en svilup moderato da Surses durant igls proxims 15-20 onns, adatto agls basigns ed allas leschas surordinadas. La proposta determinescha ainten la sia basa per exaimpel igl plan da zonas e la lescha da biagier, noua e scu tg'ins possa e duess biagier, tge dretgs e dueirs tgi accumpognan la planisaziun e las relaziuns da proprietad e scu tgi seia da percorrer las proceduras necessarias persiva.

Igl manader da project Toni Broder magna pass per pass tras las infurmaziuns:

1. Midadas da prescripziuns e circumstanzas surordinadas

La planisaziun dall'utilisaziun legala digl cumegn da Surses sa cumpona digls instrumaints da planisaziun digls nov cumegnans anteriours da Salouf, Riom-Parsonz, Cunter, Savognin, Tinizong-Rona, Mulegns, Sur, Marmorera e Beiva. Per part seian las planisaziuns legalas antiquadas (1976, Mulegns), per part da datum pi gioven (2017, Beiva e Sur). Successivamaintg seian neidas manadas tras differentas revisiuns parzialas. Las planisaziuns seian sa cumprovasdas tottas, uscheia tgi chellas pon sarveir scu basa optimala per la revisiun totala digls nov cumegnans tgi on fusiuno igl 1. da schaner 2016. Ultra da reunair ed unifitgier las planisaziuns localas vegia igl nov urden fundamental da Surses da neir adatto allas preteisas dalla planisaziun locala tgi seian sa midadas considerablamaintg durant igls davos radond diesch onns.

Igl 1. da matg 2014 seia eida an vigour la lescha federala davart la planisaziun digl territori (RPG) reveideida. Ella pretenda ena allontanaziun digl svilup digls abitadis d'anfignen ossa "ainten la surfatscha" ve tar en svilup rinforzo digls abitadis "vers anaint". Aint igl center stat la creaziun d'abitadis cumpacts cun spessadad ed equipaziun digl taragn optimada architectonicamaintg, sainza perder an chel connex qualitads spazialas. A basa dallas novas preteisas dalla LPT/RPG seia er igl Plan directiv cantunal Abitadi (PDcant-A/KRIP-S) nia surluvro e delibero igls 20 da mars 2018 dalla regenza.

Igl 1. d'avregl 2019 seia eida an vigour ultra da chegl la lescha cantunala davart la planisaziun digl territori reveideida (LPTGR/KRG), tgi seia neida cumplettada da moda cumplessiva surtot aint igls sectors dalla mobilisaziun digl taragn da biagier e dall'angulivaziun dad avantatgs e disavantatgs cundiziunos alla planisaziun.

A fundamaint dallas midadas dallas directivas surordinadas on igls cumegnans d'examinar lour planisaziuns localas ainfer 5 onns siva dalla relascheda digl plan directiv cantunal e d'adattar talas allas novas preteisas. Lotiers on igls cumegnans dad elaborar en "model directiv digl territori communal" (MDCT/KRL), tgi determinescha la direcziun strategica digl svilup digls abitadis scu er igls camps d'acziun centrals. La muntada centrala per Surses seia la reducziun da zonas da biagier mengia grondas e betg adattadas. Igl cumegn seia nia taxo digl cantun scu cumegn da rezonamaint, chegl tgi vegia per consequenza tgi seia da far rezonaziuns necessarias surtot aint igls camps da zonas d'abitar, zonas masdadas e zonas da centrum.

La planisaziun reveideida risguarda las novas prescripziuns, sa basa sen igl MDCT/KRL Surses digl avregl 2020 e reunescha las nov planisaziuns localas individualas digls cumegnans anteriours ad ena planisaziun locala unitara.

2. *Elemaints digl project dalla planisaziun locala*

Lescha da biagier: cuntigna igl rom legal, aint igl qual seian formulos igls differents elemaints digl urden fundamental e las prescripziuns da biagier e d'avertura communalas scu er reglada l'organisaziun dall'autorità e l'execuziun dalla legislaziun da biagier.

Plans da zonas: assegnan igls differents territoris scu zonas d'adiever defineidas scu per exaimpel la zona digl center dalla vischnanca, zona d'angrondeida dalla vischnanca, zona da mastranza, zona per edifezis e stabilimaints publics, zona d'iert e da conturn, zona agricola eua. scu er zonas d'adiever e da schurmetg surpusadas scu per exaimpel la zona da prievei, zona digl spazi d'avas, zona per la protecziun dalla nateira eua.

Plans generals da furmaziun: reglan an tratgs fundamentals la furmaziun digl abitadi e dalla cuntrada.

Plans generals d'avertura: determineschan igls indrezs da traffic e da provedimaint per ena avertura suffizianta digl territori da biagier e digl ulteriour territori communal.

3. *Strategia da svilup e fegnameiras dalla revisiun*

Igl cumegn less, malgro las rezonaziuns extendeidas, sa sviluppar venavant e sainza restricziuns, scu li d'abitar e da veiver attractiv, scu destinaziun turistica attractiva e scu val cun ena responsabladad culturala. Per chest muteiv vignan pigleidas maseiras specificas ainten la revisiun scu p.ex. per la mobilisaziun digl taragn da biagier e la promoziun da spazi d'abitar principal - chegl cun metter a disposiziun e sviluppar parcelas da biagier adattadas (surtot aint igl territori da Savognin e Cunter); per l'angrondeida dalla hotellareia e dall'infrastructura turistica (per ex. a Savognin e Beiva) e per igl schlargiamaint dalla purscheida culturala (surtot agls Mulegns ed a Riom).

L'agricultura scu er las interpresas industrialas represchaintan ulteriouras pitgas centralas digl svilup digl cumegn e duessan contribuir venavant ad ena purscheida da piazzas da labour vasta. Per tal scopo vignan igls lis da menaschis agricols sieros cun maseiras adattadas a lunga vista e per novas interpresas industrialas vignan stgaffeidas purscheidas da spazi optimalas an lis bagn accessibels. La fegn finala duessan neir realisadas maseiras successivas ed intenziunadas a favour digl maletg digl li e digl schurmetg dalla nateira (per igl mantignamaint dall'ierta culturala e digl spazi natural) scu er ancunter forzas dalla nateira. Chegl per saveir schurmager suffiziantamaintg la populaziun, igls abitadis e l'infrastructura da prieveis dalla nateira (per ex. adattaziuns tigl Campadi Julia, sclarimaints currents pertutgont ovras da protecziun a Tinizong).

Igl cumegn da Surses less cuntinuar a sa sviluppar da moda moderada e cun ota qualitad, igls proxims 15 onns e suror. Igl suandonts puncts centralis spazials e las suandontas fegnameiras stattan aint igl center:

Puncts centralis spazials

Per tot igls nov cumegn politics anteriours seia neida elaborada mintgamai en'atgna strategia digl svilup digl abitadi e chella seia neida francada aint igl MDCT/KRL. Aint igl center stattan ena dimensiunaziun dalla grondezza dallas zonas da biagier conforma alla lescha (cun focus sen rezonaziuns suffiziantas) scu er igl svilup intenziuno da singuls lis potenzials e da qualitads. Mintgigna dallas endesch vischnancas duess disponer d'ena quantitad suffizianta da reservas da biagier e da pussebladads da sa sviluppar adattadas agl li. Igl focus da metter a disposiziun reservas suffiziantas da taragn da biagier per abitadis seia tenor las ples dumondas dalla fiera a Savognin e Cunter.

Savognin scu li principal adamplescha ansemen cun Tinizong e Cunter ena funcziun da provedimaint impurtanta. Cò vignan messas a disposiziun purscheidas ed infrastructures aint igls sectours compras, administraziun, sarvetschs e scola e surtot vign schlargeda la purscheida commerciala e turistica tgi seia impurtanta per igl svilup dall'economia publica digl cumegn, numnadamaintg dalla hotellareia, dallas pendicularas e digl commerzi productiv.

Resumaziun dallas fegnameiras e dallas intenziuns da planisaziun

1. prioritad: stgaffair siertad da planisaziun e da dretg per igls proprietaris digl taragn, purtaders da project ed istanza, numnadamaintg cun adampleir las (novas) prescripziuns surordinadas dalla LPT/RPG, dalla planisaziun directiva (PDcant-A/KRIP-S, PD/RIP) ed ulteriouras basas relevantas. I vo primarmaintg per l'optimaziun e l'adattaziun allas relaziuns actualas cun vista sen igls proxims 15-20 onns, numnadamaintg gistar las zonas da biagier e dimensiunar andretg (rezonar sen ena maseira adequata tenor art. 15 LPT/RPG), adattar la moda da construcziun tenor las reglas e las speszezass tar substantza architectonica custevla caracteristica per igl maletg digl li scu er mobilisar las surfatschas da zonas da biagier bloccadas (termins da lavour da construcziun, spustamaints).
2. prioritad: instradar e stgaffair premissas da planisaziuns d'utilisaziun aint igls sectours abitar, luvrar e turissem. Igl ampren per ena stabilisaziun dalla cefra da populaziun e d'ampluias e pinavant per ena carschientscha moderada cuntinuonta dalla populaziun e digls ampluias anfignen igl 2040.
3. prioritad: reunair ed unifitgier las planisaziuns localas digl cumegn ad ena planisaziun totala adattada cumplagnamaintg, cun risguardar igls basigns dalla populaziun e digls menaschis.

Resumond vignan explitgeidas an detagl las prescripziuns ed igls cuntigns dalla planisaziun.

4. Cuntigns essenzials dalla revisiun dalla planisaziun locala

a) *Reunair las nov planisaziuns localas d'anfignen ossa ad ena planisaziun locala per igl antier cumegn.*

La planisaziun stgaffescha ena planisaziun locala unifitgeida per igl antier territori da cumegn. Chegl avantagescha la realisaziun effizianta dallas lavours da construcziun uffizialas e garantescha en tractamaint egal da tot igls proprietaris. Da nov cumpeglia la planisaziun 16 differentas zonas d'utilisaziun fundamentala (zonas da biagier) chegl tgi corresponda a radond la mesadad dallas 33 zonas d'utilisaziun fundamentala d'anfignen ossa. I vala pero da menziunar tgi an consequenza dalla reuniun dallas nov planisaziuns seia nia do peisa da risguardar adequatamaintg las atgnadads digls cumegnans anteriours er ainten la planisaziun preschainta.

b) *Reducziun dallas reservas ainten las zonas da tgesas d'abitar*

Cun la planisaziun vignan redutgeidas zonas da tgesas d'abitar tenor las prescripziuns surordinadas. Pertutgias seian aint igl senn dall'egualitad tot igls nov cumegnans anteriours. Tuttegna on tot las vischnancas venavant las miglras opziuns pusseblas per cuntinuar a sa sviluppar cun las reservas restantas. Vurdo sur igl antier territori communal dispona igl cumegn da Surses er siva dalla revisiun totala anc dallas suandontas reservas ainfer las zonas da tgesas d'abitar scu er ainten las ulteriouras zonas da biagier (valetas approximativas [~]):

zonas	oz	nov	midada
zonas da centrum:	9.8 ha	3.0 ha	-6.8 ha (rezonaziuns)
zonas da tgesas d'abitar:	13.3 ha	5.3 ha	-8.0 ha (rezonaziuns)
zonas masdadas:	0.3 ha	0.7 ha	+0.4 ha
zonas per edifezis e stabilimaints publics:	5.4 ha	0.4 ha	-5.0 ha (rezonaziuns)
zonas ulteriouras:	5.4 ha	6.3 ha	+0.9 ha (ZIDE, ZIC) *)

*) *ZIDE (zona per implants da distribuziun d'energeia); ZIC (zonas d'iert e da conturn)*

L'antiera zona da biagier sa meida da 178 ha d'anfignen ossa sen da nov radond 160 ha, uscheia tgi vign contanscheida - conform alla preteisa da rezonaziun - ena reducziun considerabla d'aglmanc radond -18 ha (180'000 m²). Ainten tot igls nov cumegnans anteriours seian neidas rezonadas surtot parcelas da biagier agl our u betg equipadas scu er talas, tgi na seian ord vista topografica u perveia dad interess publics (maletg digl li, surfatscha libra, influenza da savour perveia da menaschis agricols segl manevel) digl totfatg betg adattadas per ena surbiageida.

Ainten la bilantscha cumpeglia la reserva restanta betg surbiageida da zonas d'abitar, zonas masdadas e zonas da centrum (AMC/WMZ) apagna ca. 4 ha. Ansemen cun las reservas internas

(territoris sotutilisos u nunutilisos) existan per igls proxims radond 15 onns reservas da capaciad realistics mobilisablas per radond 400 abitants. Ainten la consideraziun cumplessiva corresponda chegl ple u manc ad ena smesada dallas reservas da zonas e da capacitads. Da nov existan an Surses ainten la zona AMC/WMZ circa radond 90-100 piazzas da biagier (anfignen ossa radond 250 piazzas da biagier): radond 75 piazzas da biagier aint igl conturn da Savognin e radond 25 piazzas da biagier reparteidas sen igls ulteriours cumegnans anteriours. Resumond sa mossa la grondezza dallas zonas da biagier - cun risguardar las intenziuns da svilup - scu adequata, cumpatibla agl li e conforma allas prescripziuns.

c) Territoris da svilup cun muntada strategica

Ultra dalla realisaziun da prescripziuns obliantas - scu per exaimpel la reducziun dallas reservas da tgesas d'abitar - porscha la revisiun totala dalla planisaziun locala er la pussebladad da stgaffair an Surses las cundiziuns da planisaziun digl territori per igl adiever da potenzials gio avant mang. Chella schanza seia neida nizigeida e vign mussada suandontamaintg a basa dad exaimpels tscharnias.

Zonas da tgesas d'abitar

I seia da grond interess public pigl cumegn dad intensivivar en svilup intenziuno dallas atgnas reservas da taragn da biagier. Perche gl ins persequitescha an amprega lengia da realisar surbiageidas an moda da construcziun concentrada cun ampregas abitaziuns tenor pussebladad bagn paiablas (abitar a fit), surtot per famiglias. Differents projects seian an svilup. Chels seian nias risguardos aint igl rom dalla revisiun dalla planisaziun locala, seian per part nias profundos (cun concepts da controlla) ed ins vegia stgaffia las premissas da planisaziun digl territori per lour realisaziun. I sa tracta tranter oter digls territoris da svilup suandonts:

- Davos Clavo (Salouf)
- Boter (Parsonz)
- Soras (Savognin)
- Sandeilas (Savognin)
- Purmaglera (Savognin)
- Tect (Savognin)
- Bursa e Sandeilas (Savognin)
- Son Mitgel (Savognin)
- Seglias (Cunter)

Mastranza, turissem ed oter ple

Aint igl rom dalla revisiun dalla planisaziun locala ins vegia piglia differentas maseiras, per tgi igl cumegn da Surses saptga cuntinuar a sa sviluppar turisticamaintg, culturalmaintg ed economicamaintg. Uscheia per exaimpel igl suandont:

- las zonas d'industreia Gneida (Salouf), Gravas (Cunter) e Gravas (Tinizong) vignan angrondaneidas moderadamaintg, per pussibilitar alla mastranza locala en svilup adatto da lour menaschis (l'angrondeida Gneida seia gio neida realisada cun ena revisiun parziala).
- da nov vign introduceida la zona da cultura e d'alloschamaint ainten l'antiera val, tgi pussibilitescha a Riom ed agls Mulegns igl schlargiamaint dalla purscheida culturala e tgi rinforza cotras igl turissem.
- igl sectour anturn la staziun a val a Savognin vign assignia alla zona turistica, tgi stgaffescha las premissas per en svilup intenziuno dall'infrastructura turistica.
- la zona d'industreia actuala "Burs" (Tinizong) vign defineida da nov scu zona per implants da distribuziun d'energeia ed extendeida anvers sid, per pussibilitar agl EWZ en augmoint da tensiun intenziuno agl li UW Tinzen.
- igl parc da mobilchalets a Rona vign assignia alla zona per menaschis d'alloschamaint ed extendia anvers nord. Cotras vign pussibilitada la realisaziun d'en project directiv preschaint (gio succedia cun ena revisiun parziala).

- aint igl territori Plang Buel (Beiva) vign defineida da nov ena zona da campar.

d) Svilup digl abitadi vers anaint – maseiras da planisaziun cumplissivas ed adattadas

Igl augmoint persecuito dalla populaziun e digls ampluias vegia dad aver li tenor igl dretg surordino primarmaintg ainfer las zonas da biagier. Per tot las zonas da biagier d'anfignen ossa e las pacas zonas da biagier novas vign pretandia ainten la revisiun preschainta en'utilisaziun digl taragn consequenta ed economica (obligaziun da construeir, obligaziun d'utilisaziun minimala). A madem mument vign la zona da biagier optimada antras ena spesrezza architectonica pi ota pro quartier ed an li adatto (bunga equipaziun, post central, adatto perveia dalla topografia) e cun garanzeia dad en'ota qualidad da veiver e dimora. Las obligaziuns fixadas aint igl plan da zonas e plan general da furmaziun da far ena planisaziun consecutiva, las novas zonas d'iert e da conturn (construcziuns pitschnas seian lubeidas), zonas da spazis averts e valetaziuns dad edifezis e stabilimaints da valour (edifezis protegeas, characteristics per igl li e degns d'esser mantignias; sulada, meirs e sumigliaint) procuran per las qualitäts pretandeidas aint igls singuls territoris. Las maseiras lubeschan las utilisaziuns da construcziun optimalas, equipaziuns effiziantas ed en ulteriouir svilup adequat digls maletgs digl li custevels ainten tot igls nov cumegns anteriours.

Mobilisaziun digl taragn da biagier, obligaziun da biagier (termin dallas lavours da construcziun da 5 onns)

Igl dretg surordino da confederaziun e cantun pretenda la mobilisaziun dallas reservas da taragn da biagier. Dantant tgi chegl seia gio nia realiso a Savognin ainten la planisaziun locala an vigour cun l'introducziun dalla regulaziun per sierar la disponibladad da taragn da biagier (art. 36 lescha da biagier an vigour), exista basigns d'ager aint igls oter cumegns anteriours. Aint igl rom dalla revisiun dalla planisaziun locala, seia nia extendia perchegl igl model d'obligaziun da biagier, tgi seia sa cumprovo a Savognin ed ainten divers oters cumegns grischuns, sen tot las vischnancas. An chest connex vignan mobilisadas reservas da taragn da biagier betg surbiageidas, tgi fissan pero adattadas per neir surbiageidas. Cotras vign garanteida ena purscheida adequata, legala da taragn da biagier per tgesas d'abitar per persungas digl li tgi on l'intenziun da biagier aint igl cumegn. Cun chella planisaziun sierescha igl cumegn an moda optimala la mobilisaziun consequenta digl taragn da biagier, scu pretandeida dalla lescha.

Densificaziun da qualidad – cefra d'utilisaziun ed utilisaziun minimala

La legislaziun surordinada pretenda aint igl rom digl svilup digls abitadis vers anaint ena densificaziun interna da qualidad. An consequenza seia inditgia en dulzamaint moderato dallas cefras d'utilisaziun aint igls territoris adattos persiva. Uscheia seian neidas controlladas las cefras d'utilisaziun (CU/AZ) da tot las zonas da tgesas d'abitar e da tot las ulteriouiras zonas da biagier ed ellas seian neidas dulzadas punctualmaintg agl senn dallas prescripziuns d'utilisaziun minimalas tenor PDcant-A/KRIP-S (CU/AZ da min. 0.5). Ainten territoris definias tgi seian adattos persiva, seian neidas stgaffeidas ultra da chegl las cundiziuns per ena moda da biagier concentrada antras ena azonaziun scu er igl dulzamaint dalla CU/AZ colliia a chella e la moda da construcziun tenor las reglas adattada.

Ultra dalla definiziun dalla densificaziun (cefras d'utilisaziun) e dalla moda da construcziun tenor las reglas vegia da neir nudada ainten la lescha da biagier, a basa da prescripziuns surordinadas, supplementarmaintg en'ordinaziun (art. 19 lescha da biagier) tenor la quala i ston neir utilisos aglmanc 80% dall'utilisaziun (CU/AZ) pussebla tar construcziuns novas ed angrondeidas essenzialas. Schi l'utilisaziun minimala na vign betg contanscheida excepziunalmaintg (relaziuns spezialas ed obstachels), ston igls patrungs da construcziun mussar concretamaintg scu tgi l'ulteriouira utilisaziun so neir realisada pi tard an moda optimala ed uscheia tgi fetscha senn. Pertotgan igls obstachels da surbiageida muteivs plausibels dalla protecziun digl maletg digl li, tgi giustifitgeschan en'utilisaziun pi bassa a basa d'en resultat dalla cunsegliaziun da realisaziun, possa neir renunztgia ad en mussamaint dall'utilisaziun digl rest (art. 19 al. 3 lescha da biagier). Igl cumegn dispona cotras d'en instrumaint impurtant per garantire en'utilisaziun da taragn

economica agl senn dallas fegnameiras e digls prancepis dalla planisaziun locala tenor art. 1 e 3 LPT/RPG.

Cumpensaziun digls avantatgs da planisaziun, taxa da plevalour

La cumpensaziun digls avantatgs da planisaziun vegia la fegnameira da cumpensar a moda adeguata plevalours considerablas an consequenza da planisaziuns antras igl mang public. La taxa da plevalour sa realisecha surtot alloura, schi sa resultan antras ena adattaziun dalla planisaziun, plevalours considerablas per igl privat scu er costs ots per la generalitad (equipaziun, provedimaint e dismessa etc.).

Tenor art. 19j al. 1 LPTGR/KRG seian anzonaziuns sottamessas stringentamaintg ad ena taxa da plevalour da 30%. Igl cumegn pon dulzar la tariffa dallas taxas e tar utilisaziuns d'interess public spezial possa ella neir redutgeida anfignen a 20%. Ultra da chegl pon igls cumegn er fixar ulteriours fatgs sottamess alla taxa, tenor art. 5 LPT/RPG. Tenor art. 19i al. 5 LPT/KRG vign pretandeida nigna taxa tar maseiras da planisaziun, sch'igl scopo seia d'adampleir en pensum da dretg public (scu per ex. per la scola, baselgia, dismessa da rusment e tgossas sumigliaintas). Pinavant seian plevalours da pi pac tgi CHF 20'000.00 pro bagn immobigliar resalvadas dall'obligaziun da paer ena taxa (art. 19i al. 6 LPT/KRG).

Igl cumegn prevei ainten la lescha da biagier la regulaziun dalla taxa da plevalour suandonta resp. las tariffas dalla taxa suandontas per igls singuls fatgs da taxa (art. 12 lescha da biagier):

- tar anzonaziuns: tariffa dalla taxa 30% dalla plevalour.
- tar anzonaziuns per utilisaziuns, noua tgi exista en interess public spezial: tariffa dalla taxa 20% dalla plevalour.
- tar midada da zonas ed azonaziuns, schinavant tg'igl augmaint d'utilisaziun corresponda a duple tgi 70%: tariffa dalla taxa 30% dalla plevalour (import betg taxo CHF 20'000.00).
- tar zavradas da novas zonas d'utilisaziun spezialas aint igl rom d'ena revisiun suandonta (per ex. nova zona da campar): 30% dalla plevalour (nign import betg taxo).
- per novas surfatschas per sagondas abitaziuns, tgi vignan lubeidas a basa digl art. 8 al. 4 ZWG ed art. 9 al. 1 ZWG: CHF 500.00 CHF/m² HNF (nign import betg taxo).

e) Prievels dalla nateira, zonas da priewel 1 (periclitaziun considerabla) aint igl territori abitabel
Aint igl rom dalla revisiun totala seia igl cumegn da Surses obliia legalmaintg da realisar igls plans da prievels actuals dalla cumischung da prievels (Uffezi da gôt e prievels dalla nateira UGP) tgi seian lions per las autoritads ainten la planisaziun d'utilisaziun. Igl cumegn na vegia nign'influenza sen la realisaziun da chels plans da zonas da priewel e surtot betg sen la dimensiun dallas zonas da priewel correspondentas. Igl plans da zonas da priewel vignan elaboros da biros d'inschigniers per incumbensa digl cantun e seian lions per igls cumegn. Las zonas da priewel actualisadas tgi seian neidas publitgeidas igl favrer 2025 on consequenzas considerablas per igl territori abitabel aint igl nordost da Tinizong scu er per igl campadi Julia.

La nova expertisa dallas zonas da priewel vegia musso aint igl sectour digl cunfegn digl abitadi aint igl nordost da Tinizong en risc augmento antras muvimaint da massa gravitativ (tranter oter crudada da crappa e bova). Chegl vegia per consequenza tgi la zona da priewel 1 vign angrondaneida anfignen aint igl territori abitabel. Pertutgeidas seian bung 30 parcelas. Igl proprietaris pertutgias seian nias infurmos. Schi la construcziun dad ovras da protecziun possa neir realisada uscheia tgi fetscha senn or digls puncts da vista technics ed economics, vegia da neir sclaria manedlamaintg ainten en proceder separo e na seia betg part dalla revisiun dalla planisaziun locala. La suprastanza communal vegia an chel risguard pero gio piglia se contact cun igl Uffezi da gôt e prievels dalla nateira (UGP) ed instrado ena preexaminaziun. Ultra da chegl seia neida fixada aint igl plan general da furnaziun ena zona per construcziuns da schurmetg cunter prievels da muvimaint da massa conform alla lescha da gôt.

Aint igl sectour dalla piazza da campar Julia a Savognin vegia la nova expertisa dallas zonas da priewel per lung dalla Gelgia musso en risc augmento antras avas grondas e bovas da polta.

Chegl vegia per consequenza tgi la zona da prieveel 1 existenta seia neida angrondaneida anfignen radond 5 m ainten la zona da camping actualmaintg an vigour. En adiever ulterior scu scopo da campar na seia legalmaintg betg lubia ainfer la zona da prieveel 1. La part pertutgeida ainten la zona da campar seia percheigl neida zonada anturn ainten la zona "ulterior territori communal". A madem mument vign la zona da camping estendeida an dimensiun sumigliainta an direenziun vest ed aint igl ost dalla zona da camping per lung dalla Gelgia vign fixo en sectour da construcziuns per igl schurmetg cunter avas grondas e bovas.

f) Antennas per telefonia mobila, regulaziun ainten la lescha da biagier

La giurisdicziun (practica da dertgira) vegia piglia durant igls davos meis differentas decisiuns an connex cun igl tema telefonia mobila e regulaziun ainten leschas da biagier. Tar indrezs d'infrastructura, agls quals appartignan er igls indrezs per telefonia mobila, seia da far da prancepi ena separaziun tranter territori da construcziun e territori tgi na possa betg neir surbiagia. Chegl monta tgi indrezs per igl provedimaint digl territori surbiagia *on da neir erigias da prancepi ainfer chel territori* ed on da mussar ena relaziun funcziunala tar chel. Igl cumegn possa relascher sulettamaintg ordinaziuns, ainten tge territoris (per ex. zonas verdas, zonas per la protecziun dalla nateira e cuntrada) e ve da tge edifezis ed indrezs (per ex. edifezis schurmageas scu er da muntada culturala) tgi indrezs per telefonia mobila visibels na dastgan betg neir erigias. La protecziun cunter immissiuns seia reglada perancunter exclusivamaintg antras igl dretg federal. An chel risguard seian las regulaziuns digl dretg da biagier neidas adattadas allas prescripziuns actualas.

g) Protecziun dalla nateira e digl ambiaint; zonas da prieveel

Las cundiziuns actualas dalla confederaziun e digl cantun pertutgont igl dretg dalla nateira e digl ambiaint (inventaris da biotops) seian neidas integradas aint igl project dalla revisiun totala. Lotiers totgan er igls spazis d'ava. I sa tracta dallas determinaziuns da schurmetg suandontas, tgi seian neidas integradas aint igls plans da zonas ed igls plan generals da furmaziun:

- zona digl spazis d'ava – determinaziun digl spazis d'avas tenor ordinaziuns dalla legislaziun federala davart la protecziun dallas avas (LPAvas) ed ordinaziun (OPAVas);
- zona da lis sitgs (pros sitgs e pastgiras sitgas)
- zona ed objects per la protecziun dalla nateira (biotops ulteriors)
- zona per la protecziun dalla cuntrada

5. Resultats dalla cooperaziun publica – adattaziun project per radunanza communal

A caschung dall'exposiziun da cooperaziun seian tot igls documaints dalla revisiun totala dalla planisaziun locala preschainta nias exponias publicamaintg scu sboz. L'exposiziun vegia gia li digls 6 da zarcladour anfignen igls 21 da fanadour 2025 (45 deis). Durant chel taimp on interessos pudia s'exprimer davart la revisiun dalla planisaziun locala. Tot las contribuziuns inoltradas seian neidas examinadas e tractadas dalla suprastanza.

Cun igl intent d'ena trasparenza maximala seia neida elaborada ena tabella da valetaziun anonima, tgi seia neida tarmessa a tot igls cooperatours. A basa digls resultats dall'exposiziun da cooperaziun e d'examinaziuns supplementaras seia igl project - ultra da vastas adattaziuns minimalas - nia adatto an differents puncts. Igl rapport digl tractamaint dallas inoltraziuns da cooperaziun vegia pudia neir consulto sen la pagina d'internet digl cumegn.

6. Facit

La suprastanza communal da Surses vegia plascheir da dastger preschentar cun la revisiun totala dalla planisaziun locala preschainta en project angulivo. Chel project seia igl resultat d'ena planisaziun da ples onns, alla quala er la populaziun vegia pudia sa participar. Igl project cuntigna elemaints tgi seian necessaris perveia dalla legislaziun federala e cantunala. A chellas ordinaziuns seian las votantas ed igls votants digl cumegn da Surses liias ed i dat nign spazis d'ager. Igl project risguarda pero er atgnadads specificas digl cumegn e dallas vischnancas e

stgaffescha las cundiziuns da planisaziun per en ulteriour svilup persistent digl cume gn. Tot igls documaints dalla planisaziun dalla revisiun totala dalla planisaziun locala Surses pon neir consultos sen la pagina web digl cume gn e tar igl uffezi da biagier a Tinizong.

Discussiun:

En votant fò la proposta d'aggiuntar en'alea 5 agl art. 54 dalla nova lescha da biagier cun igls suandonts plets: *"Das Befahren von Wald, Wiesen und Weiden mit Fahrrädern ist nur auf signalisierten Wegen gestattet"*.

Igl mastral daclera tgi la suprastanza propona da negar la aggiunta alla lescha, or digl muteiv tgi fiss betg pussebel da metter anturn igl scumond proponia.

Avant la votaziun peglian anc divers votants igl pled. I vign detg tgi chella regla totga betg ainten ena lescha da biagier, ed er tgi talas tgossas seian regladas ainten la lescha da gôt cantunala, tgi seia surordinada a leschas communalas. Oters votants menziuneschan pero tgi seia da metter en signal ancunter veias da velo illegalas.

Votaziun: La proposta inoltrada digl votant vign messa a votaziun ed approvada cun 72 cunter 59 vuschs.

En oter votant menziunescha tgi betg angal la sia tgesa, mabagn er la sia clavadeira seian neidas classificadas scu "degnas da mantigneir". El fò la proposta da stritgier la clavadeira cugl argumaint, tgi per el seiigl betg an urden, tgi 2 objects dalla madema persunga vignan messas sot protecciun.

Votaziun: La proposta inoltrada digl votant vign messa a votaziun ed approvada cun 126 cunter 6 vuschs.

Pinavant propona en terz votant dad angrondaneir la "zona da center da vischnanca" a Salouf davant l'ustareia Alpina cun ena strefla da 5m digl cunfegn dalla parcella 8081 (restorant Alpina) ancunter la parcella 8065 tgi è ossa cumplet zona per bietgs publics. El daclera tgi uscheia ins pudess realisar ena veranda pigl restorant Alpina tgi fiss conforma alla zona.

Votaziun: La proposta digl votant vign messa a votaziun ed approvada cun 129 cunter 16 vuschs.

Dasper las propostas ègl er anc nia fatg diversas dumondas da 3 – 4 votants e votantas tgi on savia neir raspundeidas digl mastral e da Toni Broder alla cuntantientscha digls interrogatours.

Toni Broder digl biro da planisaziun precisascha alla fegn, tgi na seia betg garantia tg'igl Uffezi per la planisaziun digl territori digl cantun Grischun vigna ad acceptar las propostas approvadas chesta seira dalla radunanza communal.

Resultat dalla votaziun finala:

Sen proposta dalla suprastanza communal decide la radunanza communal cun 134 vuschs cunter 8 vuschs dad approvar la revisiun totala dalla planisaziun locala, tgi cumpeglia la lescha da construcziun, igls plans da zonas ed igls plans generals da furmaziun, igls plans generals d'avertura scu er las adattaziuns digl model directiv digl territori communal. L'approvaziun risguarda er las propostas acceptadas dalla radunanza communal.

4. Diversas infurmaziuns

Igl mastral infurmescha davart igls suandonts temas:

- igl plan da destinaziun seia nia finaliso an en 4. workshop e geia ossa anavant ainten la fasa da participaziun.
- igls 22 da fanadour ò li la proxima radunanza communal

5. Varia

I vign betg fatg adiever da piglier igl pled.

Igl mastral sera la radunanza communal a las 23.00 cun angratzger per la participaziun e giaveischa a tots e tottas en bung arrivo a tgesa.

Tinizong, igls

Igl mastral:

Daniel Wasescha

Igl actuar:

Giani Spinatsch